

fokus

društvo za sonaraven razvoj

Cesta na Roglo 17c
SI – 3214 Zreče
Tel: + 386 41 291091
info@focus-ngo.org
www.focus-ngo.org

Ljubljana, 8. september 2004

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
Dunajska 48, 1000 Ljubljana

Pripombe na osnutek Nacionalnega programa za varstvo okolja

Po pregledu predloženega osnutka Nacionalnega programa za varstvo okolja imamo naslednje predloge in komentarje:

Razdelek 1. Uvod, 8. odstavek

Predlagamo naslednjo spremembo (podčrtani del teksta):

NPVO določa tudi glavne akterje na področju varstva okolja in sicer državno in lokalno upravo, izvajalce državnih in občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja ter nevladne organizacije, njihovo vlogo in glavne usmeritve. Usmeritve in prednostne naloge so opredeljene tudi na področju mednarodnih aktivnostih s ciljem vključevanja zahtev varstva okolja tudi v zunanjo politiko in razvojno sodelovanje, učinkovito izpolnjevanje in uveljavljanje mednarodnih pogodb, ki so povezane z okoljem ter za pospešeno čezmejno sodelovanje s sosednjimi državami in regijami. Ukrepi na področju komuniciranja z javnostjo in izobraževanja na področju varstva okolja so ključni podporni ukrepi za uspešno izvajanje programa, ki lahko pripomorejo k spreminjanju družbenih navad, sistema vrednost in netrajnostnega življenjskega sloga. V zvezi s tem je potrebno zagotoviti dostop do okoljskih informacij, sodelovanje javnosti pri oblikovanju okoljskih politik, obveščanje in ozaveščanje javnosti ter okoljsko vzgojo, s čemer bomo zagotavljali pogoje in razmere za enakovredno in trajnejše zmanjšanje negativnih vplivov na okolje.

utemeljitev: Ne samo NVO, ki delujejo v interesu javnosti, tudi vse ostale NVO so pomemben akter na področju varstva okolja.

Razdelek 5.1. Državna in lokalna uprava, podpoglavje Državna uprava, 6. odstavek

Predlagamo naslednje spremembe (podčrtani del teksta):

Za doseganje ciljev tega nacionalnega programa varstva okolja bo morala državna uprava glede na naloge in možnosti v naslednjih letih zagotoviti čimbolj učinkovito izvrševanje zakonodaje ter se osredotočiti na ekonomske in finančne instrumente in zagotoviti ustrezne spodbude. Med ekonomskimi in finančnimi instrumenti bo potrebno dati večji poudarek na ustrezne oblike finančnega jamstva (zavarovanja, bančne garancije, kavcije in druge oblike varščin,...) za uvajanje okolju prijaznih tehnologij in naložb, ki prispevajo k varstvu okolja ter na kredite z ugodno obrestno mero za take naložbe. Nadaljevati bo potrebno z ustrezno politiko okoljskih dajatev in postopoma ukiniti okolju škodljive spodbude ter izjeme za plačilo dajatev. Dokončno bo potrebno vzpostaviti trg s pravicami do emisije toplogrednih plinov. Državna uprava bo vzpostavila politiko in začela z izvajanjem 'zelenih' javnih naročil, kjer bo kot ekonomsko prednost upoštevala okoljske zahteve za proizvode oziroma tehnologije, na podlagi katerih so bili naročani proizvodi proizvedeni. Z izvajanjem zelenih javnih naročil bo tako državna uprava postavljala zgled in s promocijo zelenih nabav spodbujala industrijo k razvoju okolju prijaznejših tehnologij.

utemeljitev: Spremembe predlagamo zato, ker želimo, da se pomembnost t. i. zelenih naročil izpostavi.

Razdelek 6. Mednarodne aktivnosti

Predlagamo dva dodatka k razdelku

1. dodatek naslednjega odstavka neposredno pod točko 6. Mednarodne aktivnosti

Slovenija je majhna država in kot takšna izjemno dovzetna za nezaželjene vplive z druge strani njenih meja. Če želimo ohraniti svoje okoje čisto in zdravo, ni dovolj, da le sledimo zgledom EU in ostalih držav. Tako znotraj EU kot tudi v svetu mora Slovenija zavzemati proaktivno vlogo na področju varstva okolja in ohranjanja narave. Le tako bo Slovenija uspešno zaščitila svoje okolje.

utemeljitev: Če Slovenija ne bo začela proaktivno delovati na mednarodnem nivoju in zahtevati strožje okoljske standarde in rešitve, ne bo mogla zadovoljivo obvarovati svojega okolja. Zaradi tega je pomembno, da NPVO pripozna proaktivno okoljevarstveno vlogo Slovenije na mednarodnem področju in še posebej v okviru EU.

2. dodatek naslednjega podpoglavja pod točko 6. Mednarodne aktivnosti

6.2. Mednarodne finančne institucije:

S tem ko je Slovenija prenehala biti posojiljemalka in postala donatorka pri pomembnih mednarodnih finančnih institucijah, se je spremenil tudi njen položaj v odnosu do sprejemanja odločitev. Slovenija si bo aktivno prizadevala, da bodo projekti, ki so finančno podprti s strani mednarodnih finančnih institucij (kot so Svetovna banka, Evropska investicijska banka, Evropska banka za obnovo in razvoj in Mednarodni denarni sklad), ustrezali strogim pogojem varstva okolja in narave, trajnostnega razvoja in sodelovanja javnosti v postopkih odločanja. Slovenija bo nasprotovala nadaljnemu podpiranju projektov izrabe fosilnih goriv in se zavzemala za večji delež podpore za projekte obnovljivih virov energije.

utemeljitev: Dodatek predlagamo zaradi tega, ker je vloga Slovenija pri razporejanju posojil spreminja. Slovenija lahko sedaj aktivno vpliva na to, kakšnim projektom se namenja denar mednarodnih finančnih institucij, in to pozicijo je smiselno izkoristiti predvsem zaradi ohranjanja našega okolja.

Razdelek 6.1. Sodelovanje in vključevanje v mednarodne okoljske sporazume, podpoglavje Konvencija ZN o spremembi podnebja

Predlagamo naslednje spremembe (podčrtani del teksta):

Konvencija ZN o spremembi podnebja – je za Slovenijo začela veljati 29. 2. 1996. V okviru te konvencije je za Slovenijo najpomembnejše izvajanje Kjotskega protokola, kljub temu, da še ne velja. Slovenija ga je ratificirala 2.8.2002. Slovenija bo na tem področju delovala v skladu s strategijo EU in bo usklajena stališča tudi zastopala na konferencah pogodbenic konvencije. V okviru EU si bo Slovenija prizadevala za svetovno vodstvo EU na področju podnebnih sprememb, še posebej v pogovorih o reševanju izziva spreminjanja podnebja po letu 2012. Slovenija bo v mednarodnih pogajanjih aktivno podpirala zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v skladu z najnovejšimi spoznanji IPCC o potrebnem zmanjšanju emisij toplogrednih plinov.

Pri izvajanju Kjotskega protokola bo v Sloveniji v naslednjem obdobju dana prioriteta sprejemanju in izvajanju politik varčne in učinkovite rabe energije, razvoja obnovljivih virov energije, trajnostne mobilnosti, zmanjševanja količin odpadkov, recikliranja in ponovne rabe odpadkov ter trajnostnega kmetovanja. Prioriteta Slovenije bo tudi ozaveščanje, izobraževanje in informiranje o spreminjanju podnebja. Določen poudarek bo dan tudi uveljavljanju mehanizmov Kjotskega protokola, vendar le v primeru, da zmanjšanja slovenskih emisij toplogrednih plinov ne bo mogoče doseči z domačimi politikami in ukrepi:

- mehanizma skupnega izvajanja - pogodbenice sodelujejo pri zmanjševanju skupnih antropogenih emisij toplogrednih plinov tako, da si med seboj delijo enote zmanjšanja emisij toplogrednih plinov kot rezultat skupnih projektov in

- mehanizma čistega razvoja - pomagati pogodbenicam, ki niso v aneksu I konvencije, da pridejo preko projektov s pogodbenicami, ki so v aneksu I do potrjenega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov; pogodbenice iz aneksa I, udeleženke v teh projektih, pa lahko tako potrjeno zmanjšanje emisij

toplogrednih plinov uveljavljajo kot del izpolnitve obveznosti za količinsko zmanjševanje emisij po protokolu.

Do leta 2005 bo v Sloveniji tudi vzpostavljen sistem trgovanja z emisijami kot tretjim mehanizmom izvajanja Kjotskega protokola. Nacionalni organ za potrjevanje projektov v okviru mehanizmov skupnega izvajanja in čistega razvoja, naj bi bil v Sloveniji vzpostavljen do leta 2008.

utemeljitev: Slovenija se mora začeti zavedati svoje odgovornosti v boju proti spreminjanju podnebja. Proaktivnost in zastopanje višjih ciljev pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov sta tako nalogi Slovenije. Poleg tega mora Slovenija na prvem mestu vplivati na zmanjšanje domačih emisij toplogrednih plinov, ne pa dajati očitno prioriteto samo implementaciji t. i. fleksibilnih mehanizmov.

Razdelek 7.3. Ozaveščanje, 2. odstavek

Predlagamo naslednjo spremembo (podčrtani del teksta):

Eden od ukrepov doseganja ciljev trajnostnega razvoja je okoljsko ozaveščanje oz. krepitev zavesti o skupni odgovornosti za stanje v okolju in vzpodbujanje pripravljenosti za spreminjanje sistema vrednot in življenjskega sloga vseh prebivalcev Republike Slovenije. V skladu s ključnimi okoljskimi prednostnimi nalogami EU in Nacionalnega programa varstva okolja bomo s pomočjo različnih komunikacijskih kanalov, orodij in aktivnosti skušali krepiti okoljsko in etično zavest ter razvoj vrednot in spremembe navad prednostno pri naslednjih področjih: podnebne spremembe, narava in biotska raznovrstnost, okolje in zdravje ter kakovost življenja, ravnanje z odpadki ter potrošništvo. Pri tem bomo aktivneje sodelovali predvsem z vsemi pomembnimi akterji varstva okolja ter znanstvenimi in raziskovalnimi institucijami, podjetji, in z namenom doseganja večjega učinka spodbujali povezovanje obstoječih ter razvoj novih programov na področju ozaveščanja. Konkretni cilji ozaveščanja in ukrepi so predstavljeni v posameznih poglavjih nacionalnega programa. Posebno pozornost bi morali nameniti še naslednjim ciljem:

- Zmanjšanje porabe energije v gospodinjstvih in uporaba obnovljivih virov energije
- Zmanjšanje porabe vode v gospodinjstvih in onesnaževanja vodnih virov
- Zmanjšanje količin gospodinskih odpadkov na izvoru, doslednejše ločevanje odpadkov v gospodinjstvih
- Povečanje uporabe alternativnih oblik mobilnosti in odgovornejša raba avtomobila
- Uveljavljanje principov trajnostne potrošnje in proizvodnje

utemeljitev: Zmanjšanje porabe energije in povečanje rabe obnovljivih virov energije je pomemben cilj, ki bo – če bo dosežen – ne le eden učinkovitih korakov za reševanje problema podnebnih sprememb, temveč bo pripomogel k bolj gospodarnemu ravnanju z viri in manjši odvisnosti Slovenije od uvoženih fosilnih goriv.

Razdelek 7.4. Vzgoja in izobraževanje, zadnji odstavek

Predlagamo naslednjo spremembo:

Ukrepi za doseganje navedenih ciljev so naslednji:

- Vzpostavitev in okrepitev medsektorskega povezovanja (MOPE- MŠZŠ);
- Priprava dodatnih okoljskih vsebin in njihova integracija v naravoslovne in družboslovne predmete v vse stopnje izobraževalnega sistema;
- Pripraviti ponudbo interdisciplinarnih seminarjev in delavnic za pedagoške delavce;
- Opredelitev vsebin za prenos javnih funkcij s področja vzgoje in izobraževanja v formalnih in neformalnih oblikah;
- Razvijati in decentralizirati program Eko šol kot enega od načinov izvajanja vsebin 6. okoljskega akcijskega programa;
- Odpiranje vzgojno-izobraževalnih procesov navzven predvsem na izvedbeni ravni;
- Priprava in vzpostavitev posebne spletne strani/ stičišča z zbiranjem aktivnosti s področja vzgoje in izobraževanja.

utemeljitev: Trenutno je program Eko šol v rokah nekaj ljudi, ki imajo premočno vlogo pri odločanju o tem, kaj v program Eko šol sodi in kaj ne. Poleg tega je sodelovanje v programu v nekaterih primerih onemogočeno. Zaradi tega je potrebno program decentralizirati.

Razdelek 8. Financiranje, 5. odstavek

Predlagamo naslednje spremembe (podčrtani del teksta):

V naslednjem kratkoročnem obdobju želi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo v prvi vrsti preveriti učinkovitost obstoječih okoljskih dajatev (taksa za obremenjevanje zraka z emisijami CO₂, taksa za obremenjevanje voda, vodna povračila) in vzpodbujanje trajnostnega sistema ravnanja z odpadki in zmanjševanja količin odpadkov na izvoru, ki naj povrnejo stroške škode obremenjevanja okolja, povzročene v preteklem času in postanejo tako imperativ trajnostnega gospodarskega razvoja. V nadaljevanju se bo politika usmerila v vzpostavitev pravnih in ekonomskih mehanizmov za uveljavitev ekonomske cene rabe vode ter trajnostnega upravljanja z naravnim dobrom. Skrb za varstvo okolja narekuje spremembe v strukturi in usmeritvi posameznih že uvedenih okoljskih dajatev ter razširitev palete ekonomskih instrumentov varstva okolja skladno z opredelitvijo v predpisih, ki urejajo varstvo okolja: trgovanje s pravicami do emisije, finančna jamstva za namene varstva okolja, skupne naložbe v projekte varstva okolja, uvedba znaka za okolje in sistema okoljskega vodenja organizacij. Skladno z usmeritvami 6. akcijskega okoljskega programa Skupnosti je ključna prioriteta NPVO dolgoročno ukinitve za varstvo okolja negativnih subvencij; zato je visoko na listi prioritet politike varstva okolja v naslednjem kratkoročnem obdobju do leta 2008 tudi vzpostavitev okoljske reforme javnih financ. Glavne značilnosti okoljske reforme javnih financ, za katero se zavzema NPVO, so poleg ukinitve okolju škodljivih subvencij še: dosledno spoštovanje načela onesnaževalec plača, zagotavljanje fiskalne nevtralnosti, kar pomeni le delno recikliranje okoljskih davkov nazaj v okoljske projekte, ter 'zelena' javna naročila.

utemeljitev: Internalizacija eksternih stroškov je eden od osnovnih ciljev okoljske reforme javnih financ, zaradi tega mora biti poudarjeno načelo onesnaževalec plača. Fiskalna nevtralnost je pomembna zaradi tega, ker je dvig okoljskih davkov mogoče uporabiti ne le za okoljske projekte, temveč tudi za omogočanje znižanja davkov na drugih področjih, npr. davkov na delo. Pomembnost 'zelenih' javnih naročil je bila izpostavljena že zgoraj.

Upamo, da boste naše komentarje upoštevali pri zadnji verziji NPVO. Lep pozdrav,

Lidija Živčič
v imenu Fokus društva za sonaraven razvoj